

Sumari

Un tresor de silencis eloqüents.....	7
Silenci	17
BIZANTINES	19
Desposseït	21
Innomina	23
Kurdicidi.....	25
L'inconegut	27
LES PARADES (Tres elegies a Josep Maria Aloy)	29
1. Quina de les dues	31
2. Fidels tothora	33
3. Digne.....	35
BATECS	37
Infermera	39
Cua	41
Fou ella	43
Presa.....	45
La tria.....	47
Platja.....	49
Parets de paper	51
Bescanvi	53
L'exili.....	55

La Júlia.....	57
Tardor	59
Als balcons	61
El millor poema.....	63
La caiguda	65
DRING.....	67
La nau	69
Novè	71
Més enllà.....	73
Les passes	75
Em trobaràs a mi.....	77
Ric del que he donat.....	79
Queda't.....	81
Recompons	83
La rebuda	85
NOVES PARADES	87
El carrer advers.....	89
Ve del cel.....	91
Dos foscants.....	93
Implacablement.....	95
Si has arribat	97
Mort-mentida	99
Invasiu	101
Feixucs gens.....	103
Joc de daus	105
Les xifres	107
El temps buit.....	109

De sobte.....	111
Enrere	113
Totes les herbes.....	115
Gros calibre	117
El somni.....	119
Gat.....	121
Dins l'espluga.....	123
A palades.....	125
L'angoixa	127
Escac i mat	129
Boira a l'aigua.....	131
Berenar amb paper	133
Incerteses.....	135
Fred.....	137
Nadal: quin dolç misteri?.....	139
Per Nadal bombolles	141
Les coses pel seu nom	143
Somni fal·laç	145
Els singulars	147
Començos de segles	149
Tempus fugit?.....	151
AIGUAFORTS.....	153
Castell vespral.....	155
Medalló de Guimerà.....	157
Les Franqueses de Balaguer.....	159
Antic estatge.....	161
Seu Vella.....	163
Pare Nostre.....	165

Concert	167
Àmbits	169
Amb mi mateix	171
La classe	173
Optar	175
Que n'hi hagi	177

Un tresor de silencis eloqüents

La solidesa d'un corpus poètic

Acabo d'escriure aquests mots de presentació justament el dia que Josep Vallverdú compleix els noranta-vuit anys en plena vitalitat creativa i amb aquest llibre culmina (per ara!) una sèrie esplèndida de reculls poètics apareguts amb regularitat aquests darrers anys: *De signe cranc* (2009), *Argila* (2014), *Ronda de boires* (2016), *A ull nu* (2018) i *Pa de forment* (2020), a part d'altres plec poètics més focalitzats —*Poemes del gos* (1977), *Bestiolarí* (2010) i *Bestiolarí 2* (2017). Cal, en primer lloc, que felicitem l'autor per totes aquestes raons i que ens felicitem tots nosaltres per aquesta inesperada eclosió poètica.

Per si alguns creuen que aquest doll poètic insòlit ve a negar el tòpic que la poesia és un gènere propi de les intenses edats juvenils, estic disposat a defensar la tesi contrària: aquests llibres demostren que als noranta anys es pot viure i escriure com a jove, i que potser el secret de l'avançada joventut de Vallverdú es deu a l'elixir poètic que atresora en els seus silencis.

En qualsevol cas, si en les paraules proemials del primer d'aquests reculls recents, *De signe cranc*, Josep

Vallverdú manifestava una considerable cautela (“Un volum de poemes escrit per un prosista fa por al propi autor”, hi deia), i si a l’inici va causar sorpresa aquella incursió del nostre autor en un gènere que fins aleshores no havia explorat gaire, ben aviat es van esvaïr els dubtes i les sorpreses, substituïts per la confirmació que cal reconèixer en la producció de Josep Vallverdú no sols un escriptor total —un escriptor *tot terreny*, en la coneguda expressió d’Isidor Cònsul—, sinó també un poeta complet, encara que s’hagi fet esperar.

Efectivament, tant en el llibre que teniu a les mans com en el conjunt de la sèrie, Josep Vallverdú hi cultiva amb encert una admirable varietat de formes —des de les més closes fins a les més lliures—, de temes —des de les evocacions de llocs i moments allunyats, fins a les instantànies que reflecteixen les experiències i els entorns més immediats— i d’estils —des dels més greus i profunds fins als més aïrosos i desenfadats. No estem en absolut davant d’una incursió aventurada en un terreny inconegut, sinó clarament davant d’algú que ha arribat a dominar la veu poètica amb tots els seus recursos i registres.

I si mirem en conjunt aquest magnífic paisatge dels llibres de poesia de Josep Vallverdú, hi descobrirem també, per damunt de la varietat, una notable unitat global: en certa manera, alguns dels poemes d’*Atresorat silenci* enllacen amb altres que havien aparegut en

reculls anteriors, de manera que l'ordenació que algun dia es faci de la seva obra poètica completa permetria reagrupar sèries transversals d'afinitat, integrades per poemes que podem dir que dialoguen entre si.

Donar veu als silencis

Potser ha estat la consciència d'haver retingut molt de temps i molt endins tants de silencis, la raó del títol que Josep Vallverdú ha escollit per a aquest darrer recull, *Atresorat silenci*. Aquesta és, a part del títol, una imatge que reapareix en diferents moments al llarg del llibre, a voltes literalment, com en el primer dels poemes, titulat "Silenci" i dedicat a anunciar des del principi el catàleg de silencis que més endavant es despleguen i troben el seu nom específic: silencis expectants, plàcids, enamorats, apassionats, hermètics, ferits o angoixats... que en conjunt constitueixen el bagatge que resumeix el darrer vers: "atresorat silenci del poeta".

L'expressió literal del títol torna a aparèixer en un dels darrers poemes, titulat "Concert", en el qual l'autor, després d'abocar-se i endinsar-se en les emocions del torrent musical de Bach, Txaikovski i Berlioz, torna al seu espai recòndit:

Ara enllaçats, el cor i la raó
retrobaran l'atresorat silenci.

Entenem aleshores que no sols hi ha molts silencis diferents, sinó que la mateixa imatge del silenci evoca realitats diverses al llarg dels poemes: en aquest cas, la doble dimensió entre la vida d'enfora, que flueix i ens absorbeix els sentits com un concert, i l'exploració plenament lliure de les percepcions més callades del món interior.

En altres casos, aquest dualisme es presenta entre la vida i el somni, com en el lema que precedeix tot el recull:

No somiïs la vida,
viu el somni.

I tot sovint, també, el silenci es reflecteix com a part del contrast entre dues certeses o dos enigmes: entre la vida i la mort, que el poeta percep i assumeix de cara, com la pròpia imatge en un mirall sense retorn. Així acaba, per exemple, el poema “El temps buit”:

al capdavall
ningú no ha tornat del mirall traspasat.

La idea de silenci, aleshores, es lliga a la de misteri, al dubte sobre què és més cert o més fals, si la vida o la mort. És la contraposició entre el poema titulat “Mort-mentida”, on l'autor, mentre al seu entorn el capvespre s'enfosqueix, ens desvela el seu joc:

Vet aquí com barrejo ser i esborrament,
com jugo amb la mort / mentida,
a risc que s'esdevingui de debò.

Per contra, en un altre poema —“Totes les herbes”— dubta si no és la nostra percepció del món, la que ens enganya...

...i l'insondable pou de l'Univers
(potser la gran mentida).
Qui afirma que existim?
Només els nostres sentits
i poca cosa més, car l'intel·lecte
al capdavall és fum superbiós.
Qui em diu que no desbarro
tot just obro la boca?
En testament us deixo
el meu silenci.

Aquestes poques mostres crec que són suficients per acreditar que aquest gran llegat poètic de *silenci atresorat* és certament un tresor, i al mateix temps tot això justifica que n'esperem encara nous lliuraments, d'aquesta vena prolífica de Josep Vallverdú.

Ara bé, si algun poema reflecteix més clarament que cap altre l'actitud de l'autor davant dels silencis i dels mots —el seu mètode, la seva *ars poetica*—, crec que és el titulat “El millor poema”, que per això val la pena reproduir ara íntegrament:

Em trobo afeixugat per les paraules,
acuden en tropells, a glops,
s'apilonen fins a fer un castell de crits
mentre jo em deleixo pel silenci.
És en mudesa que sorgeix la melodia
i els mots no dits ni escrits onegen,
dibuixant orles, estampant pètals,
sobre el llenç agrisat dels capvespres.
El millor poema és un instant atònit,
quan l'ésser perd el ceptre
i esdevé vassall del Tot.
Llavors, inerme, assuaujat,
sents el batec omnipresent de l'Univers.

I no puc evitar de comentar també la meva sorpresa, en veure aquesta imatge dels poemes de Vallverdú com a silencis que han trobat el seu nom, davant la coincidència, segurament casual, amb una de les imatges del nostre gran poeta eivissenc, Marià Villangómez, que al llibre *Els béns incompatibles* es referia així a la poesia, en un poema titulat precisament “El poema”:

Un silenci, una illa
atapeïda i fonda
ha volgut ésser dita.
S'inscriu, pur, el poema.
No bellesa encongida.
Torre de cent finestres
que penetren cent brises
i un vol d'ocells escampa.

El mapa del tresor

Si el lector vol tenir alguna pista del recorregut que farà quan emprengui el camí per les pàgines que venen, diguem que, després del lema i el poema “Silenci” que ja hem esmentat abans, el llibre s’obre amb un apartat titulat “Bizantines”, que ens remet a un escenari remot en el temps i l’espai: la irrupció de la barbàrie otomana en la placidesa de l’imperi d’orient. Aviat ens adonem que és un joc de distanciament per mostrar el paral·lisme amb les nostres experiències immediates, i entenem que ens caldrà cercar en cada poema els sentits amagats darrere la impressió primera.

L’apartat següent, “Les parades”, ens retorna als àmbits més pròxims a l’autor: conté tres elegies que responen a la fonda impressió que degué causar en ell la prematura mort de l’escriptor i amic Josep Maria Aloy i Bosch, amb qui havia compartit l’interès per la literatura infantil i juvenil, que havia estat el seu biògraf i, com diu el mateix Vallverdú en el poema “Fidels tothora”, habitava amb ell...

...la galàxia càlida del vell pacte
que un dia noblement signàrem
de no descompartir-nos.

Tot seguit, en la secció titulada “Batecs”, s’apleguen una variada mostra de silencis que saben donar relleu i

intensitat a escenes de la vida corrent, en les quals apareix de tant en tant l'efecte de la pandèmia que ha afectat la nostra societat, al costat de records rescatats d'altres moments. Així ho expressa el poema “Bescanvi”:

Tinc desada en armaris impossibles
cada petita perla del llaminer tresor
que foren els anys verds, on descobria
el món sencer a cada batec.

Efectivament, el paradís de la infantesa, la pletòrica joventut, el primer enamorament, l'amor compartit amb el fill i sa mare, l'evocació dels amics que ja no hi són... apareixen en aquestes escenes al costat de les experiències immediates i recents.

A continuació, sota el títol vibrant de “Dring”, hi trobarem els poemes d'amor dedicats a l'estimada amb qui comparteix la vida Josep Vallverdú aquests darrers nou anys, segons el recompte del poema “Novè”, i és emocionant comprovar que s'hi manifesten una extensa gamma de sensacions, des del moment inicial de l'encís (“La rebuda”), passant per una senzilla passejada amb la parella (“Les passes”), fins als moments d'intensa passió, com al poema “Més enllà”:

Esbarrant, doncs, fronteres de senderi,
ens llançarem al centre del volcà;
allí ens consumirà el terbolí de flames
i les guspines cendra esdevindran.

L'apartat següent, “Noves parades”, és el més extens del llibre —una trentena de poemes— i aplega tota mena d'experiències, fins i tot jocoses, com el poema “Invasiu”, que maleeix la irrupció intempestiva d'una trucada a “l'invasiu, ofídic / invent del nostre temps: el mòbil”. N'hi ha també de fonament reflexives, com algunes que ja hem destacat en apartats anteriors, i hi tenen una presència significativa les evocacions de *l'acolorida infantesa* (“Gros calibre”), que per a l'autor és més desitjable que la mateixa joventut, com diu el poema “Enrere”:

trio la infantesa,
trèmula imatge empal·lidida, però viva,
un món més amatent, per a mi delitós,
on tot era abastable, tot era proper,
perquè tenia tribu, casa pairal amb golfes,
i tenia mare.

El darrer bloc de poemes, titulat “Aiguaforts”, conté belles descripcions plàstiques de llocs propers a l'escriptor: el castell del Remei, Guimerà, les Franqueses de Balaguer, la casa on vivia seixanta anys enrere, la Seu Vella de Lleida, els voltants de la ciutat... I es tanca amb un vívid record de la classe de primer de batxillerat (“La classe”) plasmada en una antiga foto, i dos poemes afirmatius, “Optar” i “Que n'hi hagi”. En el primer, Josep Vallverdú defineix la seva posició, que no aspira a “guer-

rejar a mort pels ideals” ni renuncia tampoc a “entrar en lliça sota cap concepte”. En el segon s’hi plasma l’esperança de nous silencis que vinguin a enriquir aquest *Atresorat silenci* d’avui:

Sense brasa
no hi ha flama;
sense flama
no hi ha llum;
sense llum
no hi ha florida;
sense flor
no hi ha perfum.

Que n’hi hagi, doncs, de brasa, de flama, de llum i de flors, per molts anys, i que ens arribin nous silencis atresorats amb la mateixa veu sincera i precisa, que ens permetrà compartir les emocions d’aquell infant que fou Josep Vallverdú, que recordava en una entrevista recent que als vuit anys es va emocionar recitant un poema i va acabar plorant. Tot un presagi del poeta que havia de brollar.

Per molts més anys i molts més llibres, Josep!

ISIDOR MARÍ

Vilassar de Mar, 9 de juliol del 2021

Silenci

*Silenci del moment, silenci de les hores,
de les prades, dels cims i dels llacs,
mudesa de la cambra tancada,
silenci del solemne vol de l'àguila,
tàcita i secreta còpula en la nit,
silenci de l'espera, angúnia muda,
silenci de l'Espai on rodola l'aeròlit,
dolor silenciós davant l'incògnit,
culpable silenci pel destret causat,
entotsolades hores del captiu,
pou de mutisme de la ciència,
august silenci de la mare morta,
atresorat silenci del poeta.*

Desposseït

L'Emperador, liberal amb els àulics,
de viles, serrats i valls em feu senyor,
un principat dins l'Imperi de Bizanci.
Terra fèrtil de fruits i de noies delitoses:
d'ambdues abundors n'havia goig
tant com dels pròdigs tributs i vectigals.
Logoteta que fui, avesat a Palau,
avui em veig, sota disfressa, escàpol
dalt d'un carro de rústecs, las i desvalgut,
envoltat de bladars aflamats
i del fum pestilent que ofega les ciutats,
mentre, implacable, m'encalça
el paorós retruny del galop otomà.
Àuria Bizanci que fores per a tots estel únic!
No et reveuré, ans, des d'una ignota badia
al soplug de les veles, bogaré vers ponent.
Tu cauràs sota els bàrbars, i passaràs la vergonya
de veure com sollen els mosaics dels palaus.
Fora de l'amargor res no m'emporto;
sense l'empara del tron no soc sinó un pària
dalt d'un fust, tremolant al portal de la nit.

© dels textos: Josep Vallverdú i Aixalà, 2022

© del pròleg: Isidor Mari, 2022

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2022

Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: novembre de 2022

ISBN: 978-84-1303-412-6

DL: L 734-2022

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.